

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційне дослідження Лю Чжиго
на тему «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх викладачів
мистецького профілю до вокально-педагогічного саморозвитку»,
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів, оскільки проблема саморозвитку сьогодні перебуває в епіцентрі професійного становлення особистості. В епоху постмодернізму, що характеризується невизначеністю та постійною мінливістю соціальної реальності, майбутні викладачі мистецького профілю гостро потребують навичок адаптації до змін, через що питання саморозвитку стають ключовими у мистецько-педагогічних дослідженнях. У цьому контексті саморозвиток майбутнього викладача розглядається як свідомо діяльність, спрямована на його повну самореалізацію в педагогічній сфері. Окрім того, в умовах воєнного часу ця проблематика набуває додаткової ваги, тісно переплітаючись із питаннями психологічної стійкості, адаптації та збереження цілісності особистості.

Попри те, що у сучасних наукових розвідках українських та китайських дослідників широко висвітлюються питання вокальної, виконавської та диригентсько-хорової підготовки, а проблематика саморозвитку осмислюється через суміжні категорії самореалізації, самоорганізації та самоосвіти, цілісного вивчення саме цього аспекту бракує. Як слушно зазначає дисертант, у сфері вокально-педагогічної підготовки майбутніх викладачів мистецького профілю проблема саморозвитку раніше не була предметом окремого наукового розгляду і потребує пильної уваги. Її конкретизація у дослідницькому контенті мистецької, і зокрема вокальної, педагогіки є напрочуд нагальною та своєчасною.

Доцільність звернення автора до цієї теми також посилюється необхідністю розв'язання низки наявних суперечностей. Серед ключових – протиріччя між гострою потребою вищої школи у кваліфікованих викладачах

мистецького профілю, здатних досконало виконувати дидактичні функції, та відсутністю розробленої методики їхньої підготовки до вокально-педагогічного саморозвитку; необхідністю контролювати якість такої підготовленості та відсутністю визначених критеріїв для її оцінювання. Саме необхідність подолання цих суперечностей, а також недостатній рівень теоретико-практичної розробленості проблеми у науково-методичному просторі, логічно зумовили вибір теми цього дисертаційного дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених у дослідженні, є цілком переконливим. Дисертант застосував багатовимірний підхід до вирішення поставленого наукового завдання. Це стало можливим завдяки глибокому теоретичному осмисленню міжгалузевого поняття «саморозвиток» крізь призму психологічних, педагогічних та мистецьких досліджень. Використання розгалуженої системи наукових підходів підтверджує методологічну зрілість праці та струнку логіку вибудовування авторської візії.

Достовірність здобутих результатів підкріплюється коректним формулюванням об'єкта, предмета, мети та дослідницьких завдань, що органічно поєднані та поетапно втілені в архітектоніці дисертації. Теоретико-методологічний базис роботи спирається на ретельне вивчення актуальної фахової літератури та синтез провідних поглядів на питання професійного саморозвитку у процесі вокального навчання. Здобувач обґрунтовано презентує власну структурну модель вокально-педагогічного саморозвитку, яка вирізняється внутрішньою узгодженістю та цілковитою релевантністю меті праці. Визначені педагогічні умови разом із критеріальним апаратом концептуально співвідносяться з розробленою структурою.

Практичний (емпіричний) розділ дисертації відзначається високим ступенем наукової об'єктивності. Автор залучив арсенал взаємопов'язаних методів дослідження, серед яких педагогічний експеримент, методи

спостереження й анкетування, експертне оцінювання, а також інструменти математичної статистики. Такий підхід гарантує безсумнівну надійність одержаних даних. Зафіксоване під час формувального етапу експерименту позитивне зростання показників слугує беззаперечним доказом дієвості запропонованої методики.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в тому, що автором уперше здійснено цілісне вивчення проблеми підготовки майбутніх викладачів мистецького профілю до вокально-педагогічного саморозвитку. Безперечним здобутком роботи є ґрунтовне розкриття сутності поняття «вокально-педагогічний саморозвиток» як високоорганізованої, самопізнавальної та самопроєктувальної діяльності, що спрямована на фахову самореалізацію, а також як процесу цілеспрямованої творчої самозміни цінностей і компетентностей задля досягнення акмеологічних вершин. Окрім цього, дисертантом уточнено розуміння вокальної підготовки як своєрідного інтеграційного простору фахового саморозвитку, де синтезуються методична, виконавська та педагогічна компетентності майбутнього фахівця. Вагому теоретичну та практичну цінність становить розроблена автором модель методики підготовки, яка логічно структурована за чотирма блоками (цільовим, теоретико-методологічним, процесуально-операціональним та оцінно-результативним) і базується на комплексі педагогічних умов та поетапній підготовці. Дослідником також чітко визначено структурні компоненти відповідної підготовленості – світоглядно-мотиваційний, когнітивно-технологічний, компетентнісно-презентативний та рефлексивно-результативний. Завдяки цим напрацюванням у дослідженні набув подальшого розвитку діагностичний інструментарій, призначений для об'єктивного оцінювання рівнів підготовленості здобувачів.

Аналіз структури та змісту роботи. Подана дисертація характеризується чіткою, логічно виваженою структурою, що повністю відповідає ustalеним

вимогам до наукових праць такого рівня. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Така побудова забезпечує цілісність сприйняття дослідження, послідовне розгортання авторської наукової думки та належну аргументованість отриманих результатів.

У першому розділі дисертації здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз феномену саморозвитку в міждисциплінарному дискурсі. Автор узагальнює наукові підходи до розуміння сутності саморозвитку у психології, педагогіці та мистецькій освіті, уточнює зміст ключових дефініцій (зокрема, сутність і структуру вокально-педагогічного саморозвитку), а також розкриває специфіку їх вияву у професійній діяльності майбутніх викладачів мистецького профілю. Важливо, що теоретичний аналіз не має лише описового характеру, а супроводжується глибоким критичним осмисленням наукових позицій, що дозволило здобувачеві сформулювати власне бачення досліджуваного феномена.

Другий розділ присвячено обґрунтуванню теоретико-методичних засад та моделі методики підготовки майбутніх викладачів мистецького профілю до вокально-педагогічного саморозвитку. У ньому на основі комплексу наукових підходів і принципів визначено та обґрунтовано педагогічні умови, зміст, форми та методи організації поетапного процесу підготовки здобувачів вищої освіти.

У третьому розділі висвітлено перебіг та результати дослідно-експериментальної роботи, що підтверджують позитивну динаміку рівнів підготовленості майбутніх викладачів мистецького профілю до вокально-педагогічного саморозвитку. Зафіксоване зростання показників високого та достатнього рівнів в експериментальній групі (сумарно з 35,71% до 75,00%), використання відповідного діагностичного інструментарію та коректна інтерпретація результатів за допомогою методів математичної статистики (зокрема, критерію кутового перетворення Фішера, де $F_{exp} = 6,08$) свідчать про належний рівень наукової достовірності дослідження. Загалом виклад матеріалу

є логічним, послідовним та науково аргументованим. Текст дисертації вирізняється чіткістю формулювань, коректністю використання наукового апарату та внутрішньою узгодженістю всіх структурних елементів.

Апробація результатів дослідження. Ключові положення, висновки та рекомендації дисертації пройшли належну апробацію. Їх було виголошено здобувачем у формі доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також репрезентовано в наукових публікаціях автора. Загалом за темою дослідження опубліковано 3 статті у наукових фахових виданнях України та праці апробаційного характеру, з-поміж яких — 1 стаття у міжнародному науковому журналі та 4 матеріали міжнародних науково-практичних конференцій. Оприлюднені праці цілісно відображають зміст дослідження, його теоретичні здобутки та практичні результати, що засвідчує високий рівень апробації та наукової комунікації отриманих автором результатів.

Практична значущість отриманих результатів полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці авторської методики підготовки майбутніх викладачів мистецького профілю до вокально-педагогічного саморозвитку. Самостійну цінність становить розроблений автором діагностичний інструментарій, що спирається на чітко визначені критерії та відповідні показники, які дозволяють здійснювати об'єктивний моніторинг динаміки саморозвитку майбутніх фахівців. Отримані емпіричні результати засвідчують високу доцільність широкого впровадження напрацьованого навчально-методичного забезпечення в реальний освітній процес мистецьких факультетів закладів вищої освіти для оптимізації вокально-педагогічної підготовки майбутніх викладачів.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження загалом, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання.

По-перше, високо оцінюючи розроблену автором модель методики, яка логічно структурована за чотирма блоками (цільовим, теоретико-

методологічним, процесуально-операціональним та оцінно-результативним), варто висловити побажання щодо її практичної імплементації. У тексті роботи хотілося б побачити більш чітко роз'яснення механізмів інтеграції цієї поетапної підготовки в реальний освітній процес закладу вищої освіти. Зокрема, потребує уточнення: чи реалізується ця методика виключно в межах нормативних фахових дисциплін (наприклад, «Фаховий вокал», «Методика викладання»), чи вона передбачає введення спеціальних вибіркового курсів, присвячених саме саморозвитку?

По-друге, певно дискусійним видається підхід автора до шкалювання результатів в оцінно-результативному блоці методики. Здобувач виокремлює чотири рівні підготовленості майбутніх викладачів до вокально-педагогічного саморозвитку: високий, достатній, низький та початковий. Зважаючи на те, що йдеться про здобувачів вищої освіти (майбутніх фахівців), які вже мають певну базову музичну підготовку, доцільність виокремлення саме «початкового» (а не, наприклад, базового чи репродуктивного) рівня для майбутніх викладачів потребує додаткового аргументування.

По-третє, розроблена дисертантом поетапна методика має чітко виражене вокально-педагогічне спрямування. Водночас у назві дисертації заявлено підготовку «викладачів мистецького профілю» загалом. Було б цікаво почути думку здобувача щодо того, наскільки гнучкою є запропонована ним процесуально-операціональна модель? Чи підлягає вона масштабуванню та змістовій адаптації для підготовки викладачів інших мистецьких спеціалізацій (наприклад, майбутніх викладачів інструментального виконавства чи диригентів)?

Висловлені зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи, мають переважно рекомендаційний та дискусійний характер і не впливають на її наукову новизну, теоретичну значущість та практичну цінність.

За актуальністю, ступнем обґрунтованості, повнотою апробації та відсутністю порушень академічної доброчесності дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства науки і освіти України № 759 від 31 травня 2019 року), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року, № 502 від 19.05.2023 року та № 507 від 3 травня 2024 року), а її автор, Лю Чжиго заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри музичного мистецтва і хореографії
Південноукраїнського національного педагогічного
університету імені К. Д. Ушинського

Людмила СТЕПАНОВА

